

С.Л. Турчина, вчитель світової літератури

Славутицької ЗОШ № 3

Роман Альбера Камю ”ЧУМА”

Мета:

Навчальна: розглянути міфічно багатоплановий образ чуми в романі; обговорити антифашиський і екзистенціальний смисл роману-притчі “Чума”, який наближається до міфу і стає загальнолюдським явищем.

Розвиваюча: розвивати в учнів вміння компаративного аналізу творів світової літератури; активізувати інтелектуальну і пізнавальну діяльність учнів;

Виховна: виховувати інтерес до вивчення філософських поглядів письменників та світового літературного процесу; повагу до майстрів слова.

Тип уроку: узагальнення вивченого матеріалу.

Форма уроку: семінарське заняття

Епіграф:

*“Його стійкий гуманізм вузький і чистий,
суворий і чуттєвий, вів сумнівну у своєму
результаті битву проти нищівних
і потворних віянь нашого часу”.*

Жан-Поль Сартр

Оформлення дошки:

портрет + епіграф + схема

Чума- світове зло (повсякчас
присутнє у нашому житті)

“Чума”, 1947 р.

Роман-притча

1) хвороби

2) війни

3) смертні судові вироби

4) фанатизм церкви та
політичних партій

5) загибель невинної дитини
в лікарні

1.Людина має зробити вільний
вибір, щоб стати людиною =
бунт

Тема: Бортьба людської спільноти
проти конкретного зла
Людина-зло

2.Людина може “вклякнути
навколішки” = змиритися

Що таке життя?

Що значить зберегти гідність перед наступом стихії зла?

Хід уроку:

- I. Організаційний момент.
- II. Оголошення теми і мети семінарського заняття.
- III. Бесіда планом:
 1. Автор, час і місце написання роману “Чума”.
 2. Сюжет, його тема, чума й боротьба з чумою.
 3. Композиція твору, її оригінал.
 4. Герої – характеристики і взаємовідносини.
 5. Притчевий рівень. Співвідношення конкретного і притчового.
 6. Філософська суть роману.
 7. Роман А. Камю “Чума” в контексті розвитку світового літературного процесу.

“Єдиний спосіб об`єднати людей – це наслати на них чуму”.

Проблемне запитання: Образ чуми – приреченість людського буття чи віра у можливість єднання людей у боротьбі проти зла?

“Образом чуми я хочу передати атмосферу задухи, в якій ми томились, атмосферу загрози її вигнання, в котрій ми жили. Водночас я поширюю його значення на буття в цілому.”

А.Камю.

Пошукам сенсу буття присвятив свій роман-притчу А.Камю, що є своєрідним узагальненням екзистенційних поглядів письменника. Existentia з латини – існування, тому не дивно, що носії цього філософського напрямку, а серед них і А.Камю, зосереджують свою увагу на існуванні, яке, на їх думку, передує сутності природи людини. Реальне лише існування, переживання, а все інше хаос, абсурд, котрі людина хоче подолати. Безглуздому буттю має протидіяти особистість.

“У чому ж сенс життя людини?” – це питання ставить письменник у своєму романі ”Чума”. Це питання ставить перед собою кожна людина. І кожний розв`язує його по своєму.

Отже, приреченість людського буття чи віра у можливість єднання таких різних людей у боротьбі проти зла; міф чи реальність – на ці запитання ми спробуємо дати відповіді.

Запитання:

1. Мешканці м.Орана в можливості руйнівної (знищувальної) сили чуми. А. Камю пише: **“Вони вважали себе вільними, але ніхто не буде вільним, поки існує лихо.”** Як ви розумієте ці слова? Чи можете ви з ними погодитись?

Навіть за самих благородних обставин людина не може бути вільною. Тому поки існує і лихо, і добро, взагалі поки існує світ, людина завжди буде залежати від обставин буття.

Роман Камю звучить як пересторога всьому людству: не забувайте, що існує лихо, не розслабляйтесь, щоб ніколи не стати на бік стихії та зла, адже **“ніхто не буде вільним, поки існує лихо”**.

2. Як змінюється поведінка, настрої мешканців міста протягом роману?

“Тепер вже не стало окремих, індивідуальних доль,- пише А.Камю,- була тільки наша колективна історія, докладніше, чума та народжені нею почуття розподілялись усіма”.

Епідемія загострила у людей почуття об'єктивності та справедливості.

“Коли люди зрозуміли, що справи погані, всі разом згадали, що існують життєві радощі”,- пише А.Камю.

3. Чи можна погодитись з думкою журналіста Рамбера: **“Але саме суспільне добро і є щастя кожної окремої людини”**.

4. На думку журналіста Рамбера: **“Соромно бути щасливим самому одному”**. Чи погоджуєтесь ви з такою думкою? Чому? Аргументуйте свою відповідь.

“Щастя робить егоїстом”.

Тарру про журналіста Рамбера:”...якщо Рамберу кортить розділити людське горе, йому ніколи не вирвати вільної хвилини для щастя. **Необхідно вибирати що-небудь одне”**.

5. Чи згодні ви з думкою, якою розпочинає свою проповідь священник Панлю: **“Брати мої, вас спіткало лихо, і ви його заслужили, брати”**?

Священник: **“Страждання дитини- це наш гіркий хліб, але, якби не було б цього хліба, душа наша зачахнула б від духовного голоду”**.

6. На думку священника Панлю, чума відкриває людям очі, змушує їх думати. Доктор Ріє вважає, що чума - це нескінченна поразка, все, що людина здатна виграти у грі з чумою та життям, - це знання і пам'ять. Порівняйте позиції усіх героїв. Яку точку зору підтримуєте ви? Чому? Доведіть свою думку.

Доктор Ріє: ***“...коли бачиш, скільки горя і лиха приносить чума, необхідно бути божевільним, сліпцем чи просто мерзотником, щоб примиритись з чумою”.***

7. Невже, дійсно, людині, щоб досягнути справжні цінності життя, необхідно потрапити у якісь надзвичайні обставини (війна, стихійне лихо тощо)? Проведіть паралель із сучасністю.

8. Персонаж Тарру звинувачує у всіх лихах саму людину. Він каже: ***“Мені достоту відомо, що кожний носить її, чуму, в собі, бо не існує такої людини в світі, так-так, не існує, якої б вона не торкнулась.”*** Чи погоджуєтеся ви з такою точкою зору?

“...мікроб (чуми)- це щось природне. Все інше: здоров'я, непідкупність, якщо бажаєте навіть чистота - все це вже продукт волі, і волі, яка не повинна давати собі перепочинку...Людина, чесна що нікому не передає зарази, - це якраз та, яка ні на мить не сміє розслабитися,...на нашій планеті існують біди та жертви, і треба намагатись не стати на бік біди.”

9. Чи підтримуєте ви думку доктора Ріє, що ***“є більше підстав захоплюватися людьми, ніж ставитися до них з презирством”?***

Людина вище безнадії, їй не варто очікувати на щасливий випадок, необхідно лише боротися проти зла. Зміст людського життя - в спілкуванні, єднанні людей. У цьому їхня сила і велич.

10. Чи згодні ви з думкою Коттара, що: **“Єдиний спосіб об`єднати людей - це наслати на них чуму”**? Доведіть свою точку зору.

Прикро, що тільки в екстремальних обставинах люди найбільш згуртовані: і кожний такий новий факт історії не робить їх гуманнішими та милосерднішими, мудрішими та толерантнішими.

11. Як ви розумієте слова: **“мікроб чуми ніколи не гине, ніколи не зникає, він може десятиріччями спати в закрутках меблів або в купі білизни, він чекає на свій час у спальні, у льосі, у чемодані...”** Чи згодні ви з такою думкою?

12. Поясніть, чому герой, від особи якого ведеться розповідь у “Чумі” уникає вживати займенника “Я”. Як саме герой визначає жанр і мету твору?

13. **“Жити - значить перевіряти”**- сказав А.Камю. Кожен з героїв “Чуми” є носієм певного варіанта відповіді (перевірки) на головні питання буття. Як перевіряються в романі Камю “правди” журналіста Рамбера, богослова Панлю, колишнього політика Тарру, лікаря Ріє, інших героїв?

14. Поясніть, у якому значенні вживаються слово “зачумлений” в романі (частина IV, розмова Ріє і Тарру).

15. У фіналі роману один з героїв каже, звертаючись до Ріє: **“А що таке, власне, чума? Теж життя, тільки й того”**. Як ви розумієте цей вислів?

16. Поясніть, чому епіграфом до свого роману Камю взяв слова Д.Дефо: **“Якщо дозволяється зобразити ув`язнення через інше ув`язнення, то дозволяється також зобразити будь-який предмет через дещо взагалі не існуюче”**.

Термінологічний словник:

Притча – твір із чітко вираженою мораллю. З конкретно повчальною ідеєю. Фабула у притчі є розгорнутою алегорією. Багато притч містять біблійні книги, давньоруські збірники. Чудові притчі складав український письменник і філософ Григорій Сковорода. Нового змісту притча набула в сучасній літературі Європи (“Пасажири поїзда” Франца Кафки, “Володар мух” Вільяма Голдінга).

Екзистенціалізм (від лат. “існування”)- течія модернізму в літературі. Виникла перед II світовою війною. Характерні риси- суб`єктивізм, індивідуалізм, песимізм, етичне заперечення будь-якого насильства. Представники екзистенціалізму- Ж.П.Сартр, С. де Бовуар, А.Камю.

Модернізм (від франц. “сучасний”)- термін, яким позначаються різноманітні нові течії в мистецтві нереалістичного спрямування. Часто поняття “модернізм” є синонімом поняття “авангардизм”.

IV. Підсумки уроку. Оцінювання.

“Людина мусить залишатися вірною людському в собі; повинна протистояти злу навіть у тому випадку, коли немає ніякої перспективи і ніякої надії.”

А. Камю.

V. Домашнє завдання (диференційоване):

1. Прочитати твір Г. Белля “Подорожній, коли ти прийдеш у Спа...”
2. Підготувати презентацію по творчості Г.Белля (творча група або один учень)
3. Підготуватися до літературного диктанту за прочитаним твором.